

Розділ 4.

Формування здоров'язбережувального освітнього середовища сучасного закладу освіти

4.1. Оцінювання здоров'язбережувального освітнього простору закладу позашкільної освіти в умовах воєнного стану.

Оцінювання здоров'язбережувального освітнього простору закладу позашкільної освіти є актуальною проблемою, адже у сучасних умовах воєнного стану основними чинниками успішної діяльності закладів позашкільної освіти, поряд з їх природодоцільністю і рентабельністю, є здоров'язбереження, адаптивність, гнучкість, і готовність до постійного розвитку. Російська воєнна агресія значно ускладнила процеси реформування освіти в Україні, Корпоративна культура і здоров'язбережувальний освітній простір є невід'ємною частиною інноваційного потенціалу закладів позашкільної освіти, що створює певні передумови для їхньої інноваційної освітньої діяльності. Необхідність оцінювання здоров'язбережувального освітнього простору закладів позашкільної освіти значно зросла в умовах воєнного стану, посилення суспільних вимог до закладів позашкільної освіти. Бюджетне фінансування закладів позашкільної освіти передбачає, що ці заклади управляють і витратами, і якісними результатами, що вимагає введення оцінювання цієї результативності діяльності закладів позашкільної освіти також і з позицій здоров'язбереження.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми оцінювання здоров'язбережувального освітнього простору закладу освіти, показує, що у зарубіжній літературі розглядається аналіз і діагностика якості освітнього простору, певні показники ефективності культури закладу освіти (Денісон, Кемерон, Колдуелл, Куїнна, О. Рейлі, Г. Хофштеде, Чатман, Е. Шейн та ін.). Запропоновано такі вимірники для діагностики культури організації (у т. ч. закладу позашкільної освіти): 1) орієнтація на процес чи на результат; 2) орієнтація на завдання чи на людей; 3) зв'язок з професією чи з організацією; 4) відкрита чи закрита; 5) жорсткий чи м'який контроль;

6) прагматична чи нормативна спрямованість (Г. Хофштеде); 7) інноваційність і готовність ризикувати; 8) увага до деталей; 9) орієнтація на кінцевий результат; 10) орієнтація на людей; 11) орієнтація на командну роботу або індивідуальну; 12) агресивність; 13) стабільність (О. Рейлі, Чатман і Колдуелл); 14) внутрішній фокус – увага спрямована на те, що відбувається всередині організації, закладу позашкільної освіти; 15) зовнішній фокус – увага спрямована на зовнішній освітній простір; 16) стабільність і контрольованість; 17) гнучкість і свобода дій (Денісон, Кемерон і Куїнна); 18) артефакти – легко помітні прояви життя закладу позашкільної освіти у вигляді мови і зовнішнього вигляду співробітників, символіки, простору приміщень, традиційних заходів і традицій; 19) декларовані цінності – висловлювання і дії педагогічних працівників закладу позашкільної освіти, які відображають спільні цінності і переконання; 20) базові уявлення – неусвідомлювана основа культури закладу позашкільної освіти, яка визначає поведінку людей (Е. Шейн) [7].

Відзначимо наявність великої кількості досліджень означеної проблеми у вітчизняній науці, однак, потребують додаткового наукового обґрунтування питання оцінювання якості здоров'язбережувального середовища і його складників, розпочате у наших попередніх дослідженнях [1; 2; 4; 7; 14-16 та ін.] і публікаціях В. Стрельнікова [18-33 та ін.]. Доцільно для вирішення досліджуваної проблеми використати наші напрацювання з питань підготовки педагогів для закладів позашкільної освіти [3-6; 8-13; 17].

Тому завданнями є: 1) розкриття досвіду управління якістю здоров'язбережувального освітнього простору у закладах позашкільної освіти Полтавської області в умовах воєнного стану; 2) виокремлення показників оцінювання освітнього простору закладу позашкільної освіти вимірювання якості здоров'язбережувального на основі побудови матричної моделі освітнього простору.

Виклад основного матеріалу дослідження розпочнемо з обґрунтування досвіду управління якістю здоров'язбережувального освітнього простору у

зкладах позашкільної освіти Полтавської області в умовах воєнного стану. Для підбору більш чітких і детальних критеріїв вимірювання якості здоров'язбережувального освітнього простору доцільно застосувати міжнародні стандарти якості серії ISO. У закладах позашкільної освіти Полтавської області здійснюється управління якістю освітньої діяльності та здоров'язбережувального освітнього простору через моніторинг і аналіз процесів освітньої діяльності закладів позашкільної освіти в умовах воєнного стану з метою їхнього удосконалення.

Так, на I обласному форумі «Простір сучасної позашкільної освіти», проведеному у цьому році в онлайн-форматі кафедрою мистецтвознавства і позашкільної освіти обговорювалися такі питання удосконалення освітньої діяльності закладів позашкільної освіти Полтавської області:

– «Підвищення кваліфікації педагогічних працівників у системі Малої академії наук: досвід, проблеми, перспективи» (Лахач Тамара Олександрівна, директорка Комунального закладу Полтавської обласної ради «Полтавська обласна Мала академія наук учнівської молоді», кандидатка історичних наук, доцентка, яка запропонувала співпрацю у галузі підвищення кваліфікації з науково-дослідного напрямку);

– «Еволюція української молоді в національно-патріотичному напрямі. Розвиток краєзнавства та спортивного туризму під час війни» (Півняк Андрій Юрійович, виконувач обов'язків директора комунального закладу «Полтавський обласний центр національно-патріотичного виховання учнівської молоді Полтавської обласної ради»);

– «Діяльність еколого-натуралістичного центру в умовах воєнного стану» (Сусахіна Людмила Володимирівна, виконувачка обов'язків директора Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді);

– «Основні завдання позашкільної освіти на сучасному етапі» (Дуброва Володимир Іванович, директор Обласного центру науково-технічної творчості учнівської молоді Полтавської обласної ради, який запропонував

до освітніх компонентів програми включити дисципліни технічного спрямування);

– «Про систему роботи закладу з атестації педагогічних працівників» (Чернобель Надія Леонідівна, директорка Полтавського обласного центру естетичного виховання учнівської молоді Полтавської обласної ради);

– «Реалії та шляхи розвитку Полтавського міського центру позашкільної освіти в період війни» (Семеняка Лариса Василівна, членкиня Міжнародної асоціації позашкільної освіти, кавалер ордена «Освітянська слава», директорка Полтавського міського центру позашкільної освіти Полтавської міської ради);

– «Державно-громадське партнерство у сфері позашкільної освіти» (Рець Олександр Вікторович, заступник директора з виховної роботи Полтавського обласного центру естетичного виховання учнівської молоді Полтавської обласної ради, керівник Полтавського відділення Міжнародної асоціації позашкільної освіти).

Концепція управління якістю здоров'язбережувального освітнього простору у закладах позашкільної освіти Полтавської області в умовах воєнного стану полягає, у наданні переваги стратегії відкриття учасників гуртів із застосуванням інноваційних інформаційних технологій навчання, насамперед, замість стратегії передачі знань керівниками гуртків. Процес набуття нових знань у гуртковій роботі відбувається за активної позиції дитини, що й визначає суттєві зміни в освітньому просторі. Відправним і кінцевим пунктами є керівник гуртка і кожна конкретна дитина як суб'єкти здоров'язбережувального освітнього простору, які з застосуванням нових вимог гарантії якості працюють у гуртку для задоволення своїх потреб у гуртковій роботі.

Гурткова робота у закладі позашкільної освіти в умовах воєнного стану, впливаючи на соціокультурний освітній простір, мобілізує педагогічних працівників на досягнення стратегічних цілей, поставлених перед закладами позашкільної освіти, що є складником стратегічного

управління. Стратегія закладу позашкільної освіти, що спирається на вимоги споживачів освітніх послуг і є більш динамічною, передбачає гурткову роботу, що ґрунтується на високій інтеграції, індивідуальній ініціативі, ризику, широкому горизонтальному спілкуванні. Ефективність організації (закладу позашкільної освіти) вимагає, щоб гурткова робота, її стратегія, оточення (зовнішній освітній простір) і технологія (внутрішній освітній простір) були приведені у відповідність. Під технологією гурткової роботи (внутрішній освітній простір), у цьому випадку, необхідно розуміти здоров'язбережувальний освітній простір, яке є сукупністю умов розвитку гурткової роботи.

Здоров'язбережувальний освітній простір (освітній простір взаємодії) в умовах воєнного стану є єдиним освітнім простором, що визначає умови освітньої діяльності взагалі й гурткової роботи зокрема, і забезпечує узгоджену інформаційну здоров'язбережувальну взаємодію людей між собою, а також взаємодію суб'єктів здоров'язбережувального освітнього простору із зовнішнім інформаційним простором.

Здоров'язбережувальний освітній простір закладу позашкільної освіти в умовах воєнного стану є новою управлінською реальністю, якій властиві система зв'язків, дій, відносин і взаємин суб'єктів освітнього простору у гуртковій роботі у закладі позашкільної освіти, які здійснюються в рамках конкретної діяльності й гурткової роботи. Якісний здоров'язбережувальний освітній простір є умовою для ефективної освітньої діяльності та менеджменту гурткової роботи закладу позашкільної освіти, спрямованих на підвищення ефективності роботи керівників гуртків, є також організаційним простором, у якому відбувається здоров'язбережувальна діяльність закладу позашкільної освіти в умовах воєнного стану і приймаються управлінські рішення. З теоретико-методологічної точки зору ця здоров'язбережувальна діяльність є складною сукупністю явищ, відносин, умов діяльності в рамках закладу позашкільної освіти як системи.

Здоров'язбережувальний освітній простір в умовах воєнного стану є таким, що забезпечує взаємну відповідність складників у процесах формування, функціонування і подальшого розвитку здоров'язбережувальної системи закладу позашкільної освіти як цілісного утворення. Таким чином, здоров'язбережувальний освітній простір в умовах воєнного стану стає відображенням дійсності гурткової роботи, під якою розуміється вся сукупність відносин у гуртковій роботі, що виникають між учасниками організаційно-технологічної взаємодії суб'єктів здоров'язбережувального освітнього простору в закладі позашкільної освіти.

Оцінювання здоров'язбережувального освітнього простору закладу позашкільної освіти в умовах воєнного стану може здійснюватися шляхом діагностики якості гурткової роботи і умов, в яких заклад позашкільної освіти є складним феноменом, у якому поєднуються педагогічні і соціальні складники здоров'язбережувальної гурткової роботи, мотиваційний механізм стратегічної реалізації інноваційного потенціалу закладу позашкільної освіти. Оцінка є коректною, якщо спирається на систему показників ефективної гурткової роботи закладу позашкільної освіти, чим забезпечується можливість комплексного і детального аналізу здоров'язбережувального освітнього простору в умовах воєнного стану. Систему показників слід орієнтувати на певні явища, як духовного, так і матеріального складника життя колективу закладу позашкільної освіти: 1) домінуючі в колективі моральні норми і цінності; 2) прийнятий кодекс поведінки; 3) укорінені ритуали, традиції; 4) встановлені стандарти якості кінцевого продукту; 5) стилю керівництва; 6) показників задоволеності педагогічних працівників умовами праці.

Серед показників оцінювання здоров'язбережувального освітнього простору закладу позашкільної освіти в умовах воєнного стану, необхідно виділити духовний і матеріальний складники. Духовний забезпечує формування морально-етичних цінностей, життєвих установок, як керівників гуртків, так і дітей у закладі позашкільної освіти, що спрямовують

інтелектуальний і духовний потенціал суб'єктів здоров'язбережувального освітнього простору на ефективну реалізацію їхньої місії. Матеріальний складник є умовою комфортного перебування керівників гуртків і дітей у закладі позашкільної освіти, реалізації і підтримки норм, цінностей і загальної ідеології закладу позашкільної освіти. Ця методика оцінювання здоров'язбережувального освітнього простору була апробована в закладах позашкільної освіти Полтавської області. Система якості мала два взаємозалежних аспекти: 1) запити й очікування споживачів освітніх послуг –дітей і їхніх батьків; 2) їх постачальника (керівника гуртка), задоволення яких і стало ключовою метою моделі якості здоров'язбережувального освітнього простору, яка реалізує ланцюг «мета – результат».

На основі міжнародних стандартів ISO 9001 доцільною є розроблена оригінальна модель якості здоров'язбережувального освітнього простору. Це двовимірна матрична модель вимірювання якості освітнього простору, у якій: а) по вертикалі подані компоненти складників якості його елементів; б) по горизонталі подане розгортання кожного елемента згідно зі складниками здоров'язбережувального освітнього простору. Елементами системи вимірювання якості освітнього простору взяті: 1) аналіз контрактів – вхідний рівень дітей; 2) управління проєктуванням, документами, підготовкою дітей; 3) ідентифікація і відслідковування; 4) управління процесами, контролем, невстигаючими дітьми; 5) форми і способи збереження документів; 6) внутрішній аудит якості; 7) навчання керівників гуртків; 8) обслуговування; 9) статистичні методи.

Складниками якості освітнього простору є: 1) якість результату; 2) якість змісту; 3) якість технологій; 4) якість оцінювання; 5) якість організації; 6) якість персоналу. Кожна клітинка матриці наповнюється відповідним змістом, що дозволяє аналізувати якість проєкту освітнього простору закладу позашкільної освіти.

Матрична модель вимірювання якості освітнього простору дозволяє виявити сильні та слабкі сторони досліджуваного освітнього простору і

внести необхідні зміни. Такий підхід до вимірювання якості освітнього простору в кінцевому підсумку підвищує діагностичну культуру керівника гуртка закладу позашкільної освіти.

Таким чином, якість здоров'язбережувального освітнього простору розглядається: а) з одного боку, як якість її кінцевого результату – здоров'я дітей; б) з іншого боку – як сукупність якісних характеристик системи гурткової роботи закладу позашкільної освіти, реалізації її складників і результатів. Тобто, досліджуючи якість здоров'язбережувального освітнього простору, насамперед, слід акцентувати увагу на такому критерієві мети діяльності закладу позашкільної освіти як навчання здорових дітей.

У підсумку, вимірювання якості здоров'язбережувального освітнього простору має спрямовуватися на забезпечення належних умов якісного навчання здорових і талановитих дітей. Процес надання освітніх послуг має підпорядковуватися загальним законам, які діють на ринку освітніх послуг. Споживач споживачів освітніх послуг очікує високої якості результату здоров'язбережувального освітнього простору згідно зі своїми вимогами, що досягається реалізацією якісних характеристик основних елементів здоров'язбережувального освітнього простору.

Висновком із дослідження є вказівка на важливість: 1) обґрунтування політики і мети вимірювання якості здоров'язбережувального освітнього простору на основі міжнародних стандартів ISO, узгоджену зі стратегією розвитку закладу позашкільної освіти; 2) визначення процесів, необхідних для вимірювання якості освітнього простору; 3) формування матриці розподілу повноважень і відповідальності за якість навчання здорових і талановитих дітей; 4) установа послідовності і взаємодії процесів; 5) проведення опису процесів на основі вимог міжнародних стандартів ISO; 6) формування вимог до інформаційного забезпечення, документального оформлення освітнього простору; 7) забезпечення впровадження в умовах воєнного стану розробленої системи у закладах позашкільної освіти; 8) проведення аудиту якості здоров'язбережувального освітнього простору.

Здоров'язбережувальний освітній простір закладу позашкільної освіти є єдиним простором для всіх суб'єктів освітнього процесу. Сучасний здоров'язбережувальний освітній простір закладу позашкільної освіти є основою й необхідною умовою для успішної реалізації місії і стратегії цього закладу. В умовах воєнного стану, суспільних вимог до освітнього ринку послуг, безумовно, ефективний та інноваційний здоров'язбережувальний освітній простір є ефективним інструментом для здійснення інноваційної діяльності закладу позашкільної освіти.

Література

1. Гладкова В. І., Лебедик Л. В. Знання про фізичне здоров'я в системі фізичного виховання майбутнього викладача закладу вищої освіти. *Збірник наукових статей магістрів. Факультет товарознавства, торгівлі та маркетингу. Факультет харчових технологій, готельно-ресторанного та туристичного бізнесу* : у 2 ч. Полтава : ПУЕТ, 2018. Ч. 2. С. 238–243.

2. Лебедик Л. В. Дев'ять кроків становлення гармонійно розвиненої особистості. *Взаємодія духовного й фізичного виховання в становленні гармонійно розвиненої особистості*. Зб. статей за матеріалами VII Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. (Слов'янськ-Краматорськ, 18-19 берез. 2020 р.); гол. ред. В.М. Пристинський. Слов'янськ, 2020. С. 55–63. URL : <http://slavdpu.dn.ua/index.php/nauk/conf>

3. Лебедик Л. Доцільність застосування технологій навчання в команді у закладах позашкільної освіти. *Педагогіка партнерства: реалії та перспективи*. Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої 104-й річниці від дня народження В. Сухомлинського / уклад. О.Е. Жосан, В.В. Войтко. Кропивницький, 2022. 169-174.

4. Лебедик Л. В. Ефективні здоров'язберігаючі технології позашкільної освіти в умовах війни. *Збірник тез Міжнародного науково-практичного симпозиуму «Освіта, наука та культура України в світі: мобільність, глобалізація, інклюзія»*, 23-24 серпня 2022 р. за заг. ред. З.П. Ленів. Львів, 2022. 391с. С. 150–155.

5. Лебедик Л. В. Забезпечення якості підготовки і підвищення кваліфікації педагогів закладів позашкільної освіти. *Підвищення якості національної освіти у контексті викликів сьогодення* : матеріали Регіон. наук.-практ. конф. (26 трав. 2022 р., м. Харків) / за заг. ред. Г.Ф. Пономарьової; КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків : ФОП Петров В. В., 2022. С. 168–171. URL : <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/18864>

6. Лебедик Л. В. Загальнодидактичні принципи підготовки педагогів закладів позашкільної освіти на основі настанов Григорія Сковороди. *Сучасні рецепції світоглядно-ціннісних орієнтирів Григорія Сковороди*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 2-4 груд. 2022 р.) / за заг. ред. к.ю.н. Д. С. Луніна. Полтава, 2022. 268 с. С. 96–99.

7. Лебедик Л. В. Оцінювання культури вищого навчального закладу через якість здоров'язберезувального середовища. *Взаємодія духовного й фізичного виховання в становленні гармонійно розвиненої особистості* : зб. IV Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. (Слов'янськ, Україна, 23-24 берез. 2017 р.) у 2 томах / гол. ред. В.М. Пристинський. Слов'янськ : ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2017. Т. 1. С. 495–500.

8. Лебедик Л. В. Педагогічний менеджмент системи підготовки педагогів закладу позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю. *Освітній фактор. Всеукр. науково-педагогічний журнал*. 2022. С. 103–106. <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/19210>

9. Лебедик Л. В. Педагогічні аспекти підготовки фахівців з фізичного виховання і спорту для закладів позашкільної освіти. *Актуальні проблеми психолого-педагогічного супроводу та розвитку суб'єктів спортивної діяльності* : Матеріали V Всеукр. наук. електронної конф. з міжнар. участю (м. Київ, 28 жовт. 2022 р.) / Відповід. ред.: Т.М. Булгакова. К., 2022. 129 с. С. 71–73. <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/19463>

10. Лебедик Л. В. Педагогічні погляди Григорія Сковороди як дороговказ для педагогів закладів позашкільної освіти. *Імідж сучасного*

педагога. 2022. № 4 (205). С. 115–119. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-4\(205\)-115-119](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-4(205)-115-119)

11. Лебедик Л. В. Підготовка майбутніх викладачів вищої школи до проектування дидактичних систем: монографія. Полтава : ПУЕТ, 2020. 623 с. URL : <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/8837>

12. Лебедик Л. В. Підготовка педагогів для закладів позашкільної освіти на засадах партнерства у контексті Української Хартії вільної людини. *Формування національної ідентичності українця через цінності Української Хартії вільної людини (м. Тернопіль, Україна, 20-21 жовтня 2022 року)*. Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти / Редколегія: О.М. Петровський, В.С. Мисик, І.М. Вітенко, О.І. Когут, Ю.Ч. Шайнюк, Т.В. Магера, Ф.І. Полянський, С.В. Костюк, Н.Б. Стрийвус, Г.І. Герасимчук. Тернопіль: ТОКІППО, 2022. 491 с. С. 270–274.

13. Лебедик Л. В. Розвиток професійної компетентності педагогів закладів позашкільної освіти на основі педагогічних поглядів Григорія Сковороди. *Сучасні рецепції світоглядно-ціннісних орієнтирів Григорія Сковороди* : колективна мон. / за заг. ред. Д.С. Луніна. Полтава : Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2022. С. 89–97.

14. Лебедик Л. В. Соціально-педагогічні засади формування дискурсивно-проективної компетентності фахівця в галузі фізичної культури і спорту. *Взаємодія духовного й фізичного виховання в становленні гармонійно розвиненої особистості*. Збірник статей VIII Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (Слов'янськ-Краматорськ, 25-26 березня 2021 р.); за ред. проф. В.М. Пристинського, Т.М. Пристинської. Слов'янськ, 2021. С. 45–49. <https://ddpu.edu.ua/index.php/navihatsiia-3/nauka-ta-inovatsii/konferentsii/3288-v>

15. Лебедик Л. В. Управління якістю здоров'язбережувального середовища в закладах освіти територіальних громад. *Проблеми, досвід та*

вдосконалення методичної роботи у закладах освіти : матеріали Усеукр. наук.-практ. конф. (24 листоп. 2021 р., м. Харків) / за заг. ред. Г.Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків : ФОП Петров В.В., 2021. 455 с. С. 274–280.

16. Лебедик Л. В. Формування громадянської культури особистості через якість демократичного середовища закладу освіти. *Формування громадянської культури в Новій українській школі: традиційні та інноваційні практики*: зб. матеріалів конф. / За заг. ред. Г. Л. Єфремової, С. М. Луценко, Л. П. Івашини. РВВ СОІППО, Суми, 2020. С. 296–301. URL : <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/8838>

17. Лебедик Л. В. Формування професійної компетентності майбутніх педагогів для закладів позашкільної освіти. *Лише той Учитель, хто живе так, як навчає* : матеріали Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. з міжнар. участю, присвяченої Всесвітньому дню філософії (Полтава, 17 листоп. 2022 р.) / уклад. : Л. Литвинюк, М. Чиркова. Полтава : ПАНУ, 2023. 298 с. С. 240–244. URL: <http://pano.pl.ua/nml/elektronni-vydannia-poippo>

18. Стрельніков В. Ю. Виховання духовних цінностей учнівської молоді як основи здоров'я особистості. *Взаємодія духовного й фізичного виховання в становленні гармонійно розвиненої особистості* : збірник статей VI Міжн. наук.-практ. онлайн-конф. (Слов'янськ, Україна, 21-22 берез. 2019 р.) / гол. ред. В.М. Пристинський. Слов'янськ, 2019. С. 76-84. URL : https://ddpu.edu.ua/images/stories/news/2019/04_apr/10/10/2019.pdf

19. Стрельніков В. Ю. Дослідження освітнього середовища : корпоративний імідж навчального закладу. *Імідж сучасного педагога*. 2001. № 2. С. 2–5.

20. Стрельніков В. Ю. Дослідження якості системи акселеративного навчання на основі міжнародних стандартів ISO 9000. *Вища освіта України*. Тематичний вип. “Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору”. Додаток 3. Т. IV (11). 2008. С. 151–158.

21. Стрельніков В. Ю. Емоційний складник здоров'язберігаючого навчального середовища. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) / за ред. Г. М. Арзютова. К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. Вип. (56) 15. С. 343–347.

22. Стрельніков В. Застосування вчителем педагогічної діагностики для підвищення якості навчання учнів. *Дидаскал* : часопис : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Забезпечення якості вищої освіти в Україні: сучасний стан і перспективи», 12-13 листоп. 2019 р. Полтава, 2020. № 20. С. 24–27.

23. Стрельніков В. Ю. Концепція проектування професійно-педагогічної підготовки фахівця в галузі фізичного виховання і спорту. *Взаємодія духовного й фізичного виховання в становленні гармонійно розвиненої особистості*. Збірник статей за матеріалами VIII Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. (Слов'янськ–Краматорськ, 25–26 берез. 2021 р.); за ред. проф. В.М. Пристинського, Т.М. Пристинської. Слов'янськ, 2021. С. 415–420. <https://ddpu.edu.ua/index.php/navihatsiia-3/nauka-ta-inovatsii/konferentsii/3288-v>

24. Стрельніков В. Ю. Критерії якості освітнього середовища в педагогічній системі М.В. Остроградського. *М.В. Остроградський видатний математик, механік і педагог*. Матеріали міжнар. конф., присвяченої 200-річчю з дня народження М.В. Остроградського 26-27 верес. 2001 р. Полтава : ПДПУ ім. В. Г. Короленка, 2001. С. 154–156.

25. Стрельніков В. Ю. Показники якості дидактичної системи згідно з вимогами ISO 9001. *Мат. XXXII міжнародної наук.-метод. конф. «Якість вищої освіти : інтерактивні методи спільної навчальної діяльності викладачів і студентів»*, 29-30 берез. 2007 р. Полтава : РВЦ ПУСКУ, 2007. С. 154–155.

26. Стрельніков В. Ю. Проектування інтерактивних технологій навчання дорослих. *Підвищення якості освіти і розвиток професіоналізму в умовах сучасних соціально-економічних змін*. Міжн. наук.-практ. конф.

the environmental management system. Ukrainian Journal of Ecology. 2021. № 11(2). С. 349–351. URL: <https://www.ujecology.com/articles/leadership-and-social-work-in-the-environmental-management-system.pdf>

Розділ 4. Формування здоров'язбережувального освітнього середовища сучасного закладу освіти.

4.1. *Леся Лебедик* – доцент кафедри мистецтвознавства та позашкільної освіти; доктор педагогічних наук, доцент; Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка; м. Полтава, Україна.

Lesya Lebedyk – Associate Professor of the Department of Art Studies and Extracurricular Education; Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor; Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University; Poltava, Ukraine (lebedyk_lesya@ukr.net).

4.2. *Віктор Стрельников* – професор кафедри філософії і економіки освіти; доктор педагогічних наук, професор; Полтавська академія неперервної освіти ім. М.В. Остроградського; м. Полтава, Україна.

Viktor Strelnikov – Professor of the Department of Philosophy and Economics of Education; Doctor of Pedagogical Sciences, Professor; M.V. Ostrohradskyi Poltava Academy of Continuous Education; Poltava, Ukraine.

4.3. *Рімма Ганірова* – магістрантка факультету фізичного виховання; ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»; м. Слов'янськ. *Rimma Gapirova* – Master's degree student of the Faculty of Physical Education; SHEE «Donbas State Pedagogical University», Slavyansk, Ukraine.

Володимир Пристинський – кандидат педагогічних наук, професор; професор кафедри теоретичних, методичних основ фізичного виховання і реабілітації; Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет», вул. Г. Батюка, 19, м. Слов'янськ, 84116, Україна. *Volodymyr Prystynskyi* – Candidate of Pedagogical Sciences, Professor of SHEE «Donbas State Pedagogical University», Slav'yansk, Ukraine, G. Batyuka, 19, Slov'yansk, 84116, Ukraine (v.prystynskyi@hotmail.com).